WORLD FORUM ON ACADEMIC INNOVATION AND DIGITAL LITERACY

TRANSPORT YO‘LLARI VA MULTIMODAL LOGISTIKA RIVOJLANISHIDAGI MUAMMOLAR

Djiyanbayev Sirojiddin Valiyevich

Jizzax politexnika instituti

Transport muhandisligi fakulteti dekani

sdjiyanbaev@bk.ru

Aliqulov G`olibjon Serzod o`g`li

Jizzax Politexnika institutining talabasi

aliqulovgolib9@gmail.com

Annotatsiya.Ushbu maqolada O‘zbekiston transport yo‘llari va multimodal logistika tizimining hozirgi holati tahlil qilinadi. Infratuzilma yetishmovchiligi, tranzitga bog‘liqlik, bojxona jarayonlari va raqamlashtirish muammolari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, logistika samaradorligini oshirish hamda xalqaro savdo raqobatbardoshligini kuchaytirish bo‘yicha amaliy takliflar beriladi.

Kalit so‘zlar: transport infratuzilmasi, multimodal logistika, tranzit, logistika markazlari, bojxona jarayonlari, raqamlashtirish, yuk tashish, xalqaro savdo, eksport samaradorligi, logistika tizimi.

Anonation. This article analyzes the current state of Uzbekistan's transport routes and multimodal logistics system. The problems of infrastructure deficiency, transit dependence, customs processes and digitalization are considered. Practical proposals are also made to improve logistics efficiency and strengthen international

trade competitiveness.

Keywords: transport infrastructure, multimodal logistics, transit, logistics centers, customs processes, digitalization, freight transportation, international trade, export efficiency, logistics system.

Kirish. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining 2021yil 29 noyabr oyidagi №717-qarorida sun’iy intellekt texnologiyalarini qo‘llab-quvvatlash uchun maxsus rejim taklif etish va uning faoliyatini yo‘lga qo‘yish tartibi to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqidagi qarori davlatimiz tomonidan transport tizimini yangi zamonaviy darajada tashkillashtirishga, intellektual transport tizimlarini qo‘llash davlat rivojini asosiy qismi ekanligini ko‘rsatadi.

1.1-1.2-Multimodal transport bozori va transport tizimi

So‘nggi yillarda logistika xalqaro savdo, sanoat ishlab chiqarishi va xizmat ko‘rsatish sohalarining uzviy qismiga aylangan. O‘zbekiston logistika sohasida rivojlanish uchun katta salohiyatga ega bo‘lsa-da, bir qator tizimli va tashkiliy muammolar mavjud. Ushbu maqolada logistika tizimidagi asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari tahlil qilinadi.ha tushunarli

O‘zbekiston geografik jihatdan Markaziy Osiyoda qulay joylashgan bo‘lsa-da, transport infratuzilmasining yetarlicha rivojlanmagani logistika sohasida muhim to‘siq bo‘lib qolmoqda. Mamlakatdagi avtomobil yo‘llari sifatsizligi, temiryo‘l infratuzilmasining eskirganligi va zamonaviy transport vositalarining yetishmasligi yuk tashish samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda (Karimov, 2020). Bundan tashqari, logistika markazlarining yetarli emasligi, multimodal transport tizimlarining

rivojlanmaganligi va tranzit hududlar uchun maxsus infratuzilmaning mavjud emasligi yuk tashish xarajatlarini oshirmoqda.

1.Transport infratuzilmasining rivojlanmaganligi. O‘zbekiston geografik jihatdan Markaziy Osiyoda qulay joylashgan bo‘lsa-da, transport infratuzilmasining yetarlicha rivojlanmagani logistika sohasida muhim to‘siq bo‘lib qolmoqda. Mamlakatdagi avtomobil yo‘llari sifatsizligi, temiryo‘l infratuzilmasining eskirganligi va zamonaviy transport vositalarining yetishmasligi yuk tashish samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda (Karimov, 2020). Bundan tashqari, logistika markazlarining yetarli emasligi, multimodal transport tizimlarining rivojlanmaganligi va tranzit hududlar uchun maxsus infratuzilmaning mavjud emasligi yuk tashish xarajatlarini oshirmoqda.

2. Axborot texnologiyalaridan foydalanishdagi cheklovlar. Zamonaviy logistika jarayonlarini samarali boshqarish uchun IT texnologiyalar va raqamli tizimlardan foydalanish zarur. Biroq O‘zbekiston logistika sektori ko‘plab cheklovlarga duch kelmoqda.

3. Bojxona jarayonlarining murakkabligi. Hujjatlar sonining ko‘pligi Yuk tashishda invoice (hisob-faktura), yuk xati (CMR), sertifikatlar, bojxona deklaratsiyasi, kelib chiqish sertifikati kabi ko‘plab hujjatlar talab qilinadi. Agar tizim to‘liq raqamlashtirilmagan bo‘lsa, hujjatlar qo‘lda tekshiriladi. Bu esa jarayonni sekinlashtiradi.

4. Kadrlar yetishmovchiligi. Logistika sohasida malakali va tajribali mutaxassislarning yetishmasligi muhim muammo bo‘lib qolmoqda. Ko‘plab logistika kompaniyalari zamonaviy boshqaruv uslublari va texnologiyalaridan foydalanishni bilmaydigan xodimlar bilan ishlashga majbur bo‘lyapti. Oliy ta’lim muassasalarida logistika sohasiga oid amaliy mashg‘ulotlar va treninglar yetarli emas.

5. Xalqaro hamkorlik va integratsiya muammolari. O‘zbekiston logistika tizimi global logistika tarmoqlariga to‘liq integratsiyalashmagan. Bu esa xalqaro yuk tashish jarayonlarida kechikishlarga va qo‘shimcha xarajatlarga sabab bo‘lmoqda. Xalqaro

logistika koridorlariga integratsiyalashish uchun hukumat va xususiy sektor o‘rtasida yaxshiroq hamkorlik zarur (Nazarov, 2023).

Bundan tashqari, bojxona rasmiylashtiruvi jarayonlarining murakkabligi, chegaralararo logistika markazlarining yetishmasligi va transport hujjatlarini rasmiylashtirishdagi byurokratik to‘siqlar xalqaro logistika tizimining rivojlanishini cheklamoqda. Yuqorida ko‘rib chiqilgan muammolar O‘zbekiston logistika tizimining samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Ularni bartaraf etish uchun quyidagi choralarni amalga oshirish zarur:

- Transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish va xalqaro transport koridorlariga integratsiyalashuvni kuchaytirish;

Zamonaviy axborot texnologiyalarini keng joriy etish va raqamli logistika tizimlarini rivojlantirish;

- Malakali logistika kadrlarini tayyorlash va ularning malakasini muntazam oshirib borish;

- Moliyaviy resurslarni jalb qilish va davlat tomonidan logistika sohasi uchunsubsidiyalar va imtiyozli kreditlar taqdim etish;

- Raqamli logistika platformalarini joriy qilib undan samarali foydalanish talab etiladi;

Shuningdek, hukumat tomonidan logistika sohasiga oid normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va davlat-xususiy sheriklik asosida infratuzilmani rivojlantirish orqali sohani yanada rivojlantirish mumkin. Ayniqsa, O‘zbekiston sharoitida dengiz portlariga to‘g‘ridan-to‘g‘ri chiqish yo‘qligi yuk tashish xarajatlari va vaqtiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Bu holat eksport salohiyatini cheklaydi va xalqaro bozorda raqobatbardoshlikni kamaytiradi

Shu sababli, sohani rivojlantirish uchun quyidagi yo‘nalishlarga e’tibor qaratish zarur:Transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish va yangi yo‘laklarni

rivojlantirish.Zamonaviy multimodal logistika markazlari va konteyner terminallarini ko‘paytirish.Bojxona jarayonlarini to‘liq raqamlashtirish va “yagona oyna” tizimini kengaytirish.Xalqaro transport koridorlarida faol ishtirok etish.Logistika sohasida malakali kadrlar tayyorlash.Ushbu chora-tadbirlar amalga oshirilsa, logistika tizimi samaradorligi oshadi, yuk yetkazib berish muddati qisqaradi va mamlakatning xalqaro savdodagi o‘rni mustahkamlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. G‘ulomov, A., Xasanboeva, D. va boshqalar. Psixologiya asoslari. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.

2. Shodmonov, Sh. Sh. Pedagogik va psixologik kompetensiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.

3. Karimov A. (2020). Logistika asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.

4. To‘xtayev B. (2021). Zamonaviy logistika tizimlari. Toshkent: Fan va texnologiya

6. Imomqulov, U. B., Imomov, M. H., Akbaraliyev, X. X., Nabijonov, U. A., & Mirzaabdullayev, M. M. Substantiation Angle of Incidence of the Device with a Changing Curvilinear Surface to the Drum. International Journal on Integrated Education, 3(12), 481-483.